

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Theologica universa - Ettenheim-Münster 108 - Tom. II

Cartier, Gallus

[S.l.], 1795

Caput quintum

[urn:nbn:de:bsz:31-111018](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-111018)

146. omnino potest. Deinde, Scientia in se
proiſe ſpectata eſt cognitio ſimplex, certa
et evidens rerum omnium, etiam per cau-
ſas, non quidem diſcurrendo, et unum ex
alio inferendo, ſed uno et ſimplici intuitu
cognoſcendo cauſas in effectibus, et effectus
in cauſis; uno verſo, cognoſcendo res, ut
ſunt. Atqui talis cognitio certa et evidens
eſt in Deo. Etenim Deus eſt perfectiſſi-
mum, quo nihil melius eſſe et cogitari po-
teſt; Deus autem perfectiſſimum res om-
nes Scientia ſeu cognitione perfectiſſima
neceſſario complectitur. Ergo, ꝑ.

145.

S. Secundus.

De objecto Scientiæ Dei.

Duplex diſtinguitur Divina Scientia
objectum: unum primarium, et quidem longe
nobilius et excellentius, Deus ipſe ſcilicet quan-
tus quantus eſt; alterum ſecondarium,
omne ſcilicet ens creatum.

7 71
Creatura vero conſiderari poſſunt,
vel ut mere poſſibiles, vel ut exiſtentes, vel
ut absolute, necesseario futura, vel ut futu-
ra contingenter ac liberè, vel denique ut fu-
tura ſub conditione, id eſt, quæ futura
ſunt, aut eſſent, ſi aliqua poneretur condi-
tio. De hiſce capitibus ſingulatim hæc
diſperendum. Litigitur

Concluſio ima

146.

Deus ſemetipſum perfecte ac compre-
henſive cognoſcit.

Prob. 1.º In Scripturis. Joan. 10. v.

15. ſicut novit me Pater, et ego agnoſco

Patrem.

Matth. 11. v. 27. Nemo novit

Filium niſi Pater, neque Patrem quis

novit, niſi filius, et cui voluerit filius

revelare. Eadem habentur Luc. 10. v. 22.

Et i. Cor. 2. v. ii. Quis enim hominum scit, quae 147
sunt hominis, nisi Spiritus hominis, qui in
ipso est? ita et quae Dei sunt, nemo cognovit
nisi Spiritus Dei. Et v. 10. Dixerat Apo-
stolus, Spiritus omnia scrutatur, etiam
profunda Dei.

Prob. 2°. Ex 33. Patribus, quorum 147.
omnium constans est assertio, Deum omnia
videre in se ipso. Novit omnia Deus Pa-
ter in se ipso, ait Augustinus lib. 15. de Tri-
nit. c. 14. Novit in Filio, sed in se ipso
tanquam se ipsum, in Filio tanquam
verbum suum, quod est de his omnibus
quae sunt in se ipso. Omnia similiter
novit et Filius; in se scilicet tanquam
ea, quae nata sunt de iis, quae Pater
novit in se ipso; in Patre autem tan-
quam ea, de quibus nata sunt, quae ipse
Filius novit in se ipso. Ergo Deus se ip-
sum cognoscit: Siquidem ratio cetera
cognoscendi debet saltem in instanti ra-
tionis prius cognosci, quam ea, quae per
eam cognoscuntur; juxta illud Philo-
sophorum axioma: Propter quod unum-
quodque tale, et idem magistrale.

Prob. 3°. Ratione. Quia Deus 148.
sibi et ipsi presentissimus est. Ergo
se ipsum tam perfecte cognoscit, ac
cognoscibilis est: quae cognitio perfec-
tissima ac comprehensiva dicitur.
Idem enim comprehenditur, ait S. Tho-
mas, quod tantum cognoscitur, quan- * ^K part. 1. quest. 12.
tum cognoscere potest est cognoscibile, art. 7.
non tantum ex parte objecti, quod ita

tra in se
lex, certa
m per cam
numm ex
ici intuitu
et effectus
ores, ut
et evideo
festi spi-
gitari pa
res om-
estipima
si.
Scientia
idem longi
sicut que
indarum
i populi
stentes
ebat phi
nigue ut
a futura
etur comi-
datum hi
ostia per
osuit.
Joan. 10. v.
go agnosce
Nemo novit
Patrem qui
erit filius
Luc. 10. v. 22

l
* Ep. 147. alias 112.
c. 9. n. 21.

148. Totum videtur, inquit S. Augustinus, ut nihil illius lateat videntem, sed etiam ex parte modi, qui infinitus est, ac respondet infinitae Dei cognoscibilitati; unde fit, ut à solo Deo possit Deus comprehendi. Deus ait Minutius in Octavio, soli sibi tantus quantus est notus.

149.

Conclusio 2^a Ja

Deus certo, distinctè ac singillatim cognoscit omnes creaturas, etiam possibili.

Prob. Job. 28. v. 24. Ipse fines mundi intrinetur, et omnia quae sub caelo sunt, respicit. Ecli. 1. v. 2. Aeram maris, et pluviae guttas, et dies saeculi quis dimemeravit? Altitudinem caeli, et latitudinem terrae, et profundum abyssi quis dimensus est? ... unus est altissimus creator omnipotens.

Psal. 138. v. 5. Eae, Domine, tu cognovisti omnia novissima et antiqua. Denique Heb. 4. v. 13. Non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius, omnia autem munda et aperta sunt oculis eius.

In ipsa Dei Sapientia, ait S. Aug. lib. ii. de Civ. c. 10. Sunt inconvulsi quidam atque infiniti thesauri rerum intellegibilium, in quibus sunt omnes invisibiles atque incommutabiles rationes rerum etiam visibilium et mutabilium, quae per ipsum factae sunt. Quoniam Deus non aliquando nesciens fecit, quod nec de quolibet hominum artifice rectè dici potest: porro si sciens fecit omnia, ea atque fecit, quae noverat. Ex quo occurrit animo quoddam mirum, sed tamen verum, quod iste mundus nobis notus esse non posset, nisi esset; Deo autem nisi notus esset, esse

non posset. Quae S. Augustini verba Demons^{149.}
trant, res omnes possibili à Deo cognoscit,
cum ex iis plurimas re ipsa produxerit: porro
nihil facit Deus nisi sciens ac volens.

8 72

Ratio quoque est. Ea Deus cognoscit, 150.
quorum habet ideas. Atqui Deus habet
ideas omnium creaturarum etiam possi-
bilibium. Ergo eas cognoscit. Maj. cons-
tat; neque enim nos ob aliud dicimus rem
aliquam cognoscere, quam quod illius ideam
in mente nostrâ geramus. Min. prob.

Se habet Deus respectu creaturarum etiam
possibilium, sicut artifex respectu eorum
quae per artem suam potest facere. Atqui
artifex habet ideas eorum, quae per ar-
tem suam potest facere. Ergo p.

Item, Deus, ut supra ostensum,
se ipsum perfectissime ac comprehensive
cognoscit. Ergo cognoscit omnia ad quae
potest se extendere, ac de facto se se ex-
tendit divina illius virtus. Atqui potest
se extendere ad omnia possibilis, et de
facto se extendit ad omnes creaturas. Ergo p.

Conclusio 3ta

151.

Deus certissime cognoscit omnia praesentia, singularia etiam vilissima, bona et mala tum culpa, tum poena, occultas etiam cordium cogitationes.

1° Novit omnia singularia, etiam vilissima. Nihil passere vilius; nihil capillis minutius, et tamen Matth. 10. v. 29. et 30. dicitur, Nonne duo passeris a se veniunt? et unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro. Vestri au-

150. tem capilli capitis omnes numerati sunt.
Eccli. i. v. 2. Arenam maris, et pluvia gut-
tas, et dies Sauli quis dimmeravit? ... unus
altissimus creator omnipotens.

2°. Omnia, quae fecit Deus, perfec-
tè cognosuit. Gen. i. v. 31. Vidit Deus cuncta
quae fecerat, et erant valde bona.

3°. omnia mala cognosuit, sive sint
natura, ut monstra; sive culpa, ut pecca-
ta; sive poena, ut morbi, afflictiones, &c.
Sap. 8. v. 8. Signa et monstra scit, antequam
fiant. Eccli. ii. v. 15. Bona et mala, vi-
tact mors, paupertas et honestas à Deo sunt.

Isaia 45. v. 7. Ego Dominus, et non est
alter, formans lucem et creans tenebras, fa-
ciens pacem et creans malum. Ego Dominus
faciens haec omnia. Denique Amos 3.
v. 6. Si erit malum in civitate, quod non fe-
cerit Dominus.

Adque verba S. Augustinus lib.
contra Adimantum Manicheum c. 26. Ma-
lum hoc loco, inquit, non peccatum, sed poe-
na intelligenda est. Dupliciter enim appel-
latur malum, unum, quod homo facit, al-
terum, quod patitur: quod facit, peccatum
est, quod patitur, poena. De poenis ergo
loquebatur Propheta, cum hoc diceret. Di-
vinam enim providentiam cuncta moderante
et gubernante, ita homo male facit quod
vult, ut male patiatur, quod non vult.
Et postea: Ipse Deus; quantum ad se per-
tinet, bonum facit; quoniam omne ius-
tum bonum est, et iusta est illa vindic-
ta. 4°. Mala culpa seu peccata Deus etiam
certissime cognosuit. Psal. 68. v. 6. Deus,
tu scis insipientiam meam, et delicta mea
à te non sunt abscondita. Genes. 6. Di-

Cap. V. De Scientiâ Dei.

151.
citur: Videns Deus, quod multa malitia
hominum esset in terrâ. Simpliâ autem
cognitione, ut ajunt, non per complacen-
tiam et approbationem Deus peccata co-
gnosuit; cognoscendo enim bonum, cognos-
cit et malum, quod est boni privatio.

5°. Denique Deus cognoscit occultas
cordium cogitationes. Prov. 15. v. 2. Omnes
via hominis patent oculis ejus: Spirituum pon-
derator est Dominus. Psal. 7. v. 10. Scru-
tans corda et renes Deus. Et Psal. 43. v. 22.
Novit abscondita cordis. Psal. Denique
138. v. 21. Intellexisti cogitationes meas
de longè. Item Ecli, 23. v. 25. Omnis
homo, qui transgreditur... contemnens in ani-
mam suam, et dicens: Quis me videt? Tene-
brae circumdant me... Delictorum meorum non
memorabitur Altissimus. Et non intelligit, quoniam
omnia videt oculis illius.... Et non co-
gnosuit, quoniam oculi Domini multo plus
lucidiores sunt super Solem.... hominum cor-
da intuentes in absconditas partes.

P. K. p. 73

152.
Superfluum nobis videtur, con-
clusionem nostram tam clarè in Scriptu-
ris expressam, et apud omnes Theologos cer-
tam et indubitatam, variis S. Patrum
testimoniis munire; sufficiat strictim
hæc eas rationes assignare, quibus passim
utuntur. Nimirum Suprema veritas,
Suprema mens ac sapientia, Suprema vita,
Suprema potentia, uno verbo, Ens perfec-
tissimum omnia perfecte cognoscere de-
bet. Ut Suprema veritas, omne verum
intelligibile attingit, cujus ipsa est regula.

Ut Suprema mens ac sapientia, om-
nia intelligit et ordinat, quia omnium
exemplar est ac forma. Ut Suprema vi-
ta, est in actu perfectissimo vita actua-

152. his; alius porro fingi non potest talis actus, quam perfectissima et simplicissima rerum omnium cognitio. Ut Suprema potentia, ea omnia novit, quae vel facit, vel fieri permittit. Denique ut ens perfectissimum in omni genere perfectionis simpliciter infinitum, res omnes certâ et exploratâ scientiâ pervadere debet; et si quid ipsum latere posset, perfectissimum non esset, quo perfectius aliquid excogitari posset, quod nempe nihil lateret.

153. Haec tamen adducta argumenta etiam probant Deum res omnes, praeteritas cognoscere, In cognovisti omnia novissima et antiqua, Psal. 138. v. 5. id est, presentia et praeterita.

154. Ratio insuper haec attendi potest, quia Deus cognoscit omne, quod cognosci potest, cum ejus scientia sit infinita in ratione scientiâ. Atqui praeterita perinde ac presentia et possibilia cognosci possunt, seu sunt cognoscibilia, ut experientia constat. Ergo. Praeterea, quod primum diximus, alioqui Deus non haberet in omni ratione quidquid melius est habere quam non habere: ideoque non esset ens, quo nihil melius excogitari potest.

Conclusio 4ta

Deus certissime cognoscit futura omnia libera, et contingentia.

Antequam Conclusionem nostram probemus. Notatum volumus, futurum duplex esse, necessarium unum, alterum contingens. Brevius est illud quod habet necessariam connexionem cum sua causa; sic necessario futura est combustio paleae, cui fax ardens admovebitur. Contingens

est, quod liberè futurum est, ut sunt bo-¹⁵³
na vel mala hominum opera. De futuris
necessariis non disceptatur; sed de contin-
gentibus, quae tametsi possint esse vel non
esse, quia tamen aliquando sunt futura,
quaeritur an Deus ea certissime cognoscat.

Impiorum huius error est, qui apud Job
c. 22. v. 13. ajunt, Quid enim novit Deus? et
quasi per caliginem judicat. Et Psal. 93. v. 7.
Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Ja-
col.

Tullius lib. 2. de Divinatione, igno-
rans, quā ratione Dei praesentia conciliari
posset cum humana libertate, maluit Deo
negare futurorum praesentiam, quam ho-
mini suam libertatem, atque ut homines
faceret liberos, ait S. Aug. fecit sacrilegos. ^{¶ m} lib. 5. de Civ. c. 9.

Marcion et praesentiam, et boni-
tatem, et omnipotentiam Deo detrahebat
cogitans primum hominem in peccatum labi
passus fuisset; ut refert Tertullianus lib. 2.
adversus ipsum c. 5.

Joannes Huns in oppositum Cice-
ris errorem lapsus, libertatem hominis ne-
gavit, quam cum divina praesentia con-
ciliare non potuit. Vide Concil. Constanti-
ense Sess. 25.

Boetianus eò etiam dementia
devenere, ut dicerent, futura libera con-
tingentia conjecturis duntaxat quibus-
dam ac verisimilibus rationibus Deo no-
ta esse, non certā ac firmā cognitione:
quia futura haec non sunt in genere sibi-
lium, cum non habeant, ut illis placet,
determinatam objectivam veritatem. Ita
Socinus, Praelect. c. 11. Bellius, lib. 1. c. 24. Smal-
cius, contra Frantzium Dispt. 12. Contra illos

74

74

154.

155. 138. v. 3. Prob. Conclusio 1^a. Ex Scripturis. Bfal.
Intelexisti cogitationes meas de longe.

Sap. 8. v. 8. Sicut praeterita de futuris aestimantur...
Signa et monstra sicut antequam fiant, et even-
tus temporum et saeculorum. Eccli. 23.

v. 28. Domino Deo antequam crearentur, om-
nia sunt agnita. Jerem. 1. v. 5. Prius-
quam te formarem in utero novi te. Isai.

48. v. 8. Scio quia provaricans provaricaberis,
et transgressor ex utero vocavi te. Joan.

6. v. 68. Sciebat ab initio Jesus, qui essent non
credentes, et quis traditurus esset eum.

Non tantum in his locis sermo est de futuris necessariis seu ex necessaria causa- rum secundarum conexione, sed etiam de futuris liberis et contingentibus, quales profecto sunt libera hominum, qui provaricaturi aliquando sunt, actiones. Ina- propter Isaiam citato c. 48. v. 5. Deus ait: Prædixi tibi ex tunc, antequam venirent
indicavi tibi, ne forte diceres, Idola mea
fecerunt haec. Ergo Deus certissime cogno-
vit futura contingentia, ut qui ea longe
antequam eveniant, prædicit. Unde
etiam Susanna Daniel. c. 13. v. 42. et 43.
ait: Deus aeternæ, qui absconditorum es
cognitor, qui nosti omnia antequam fiant,
tu nosti quoniam falsum testimonium tu-
lerunt contra me.

Et profecto Scriptura aperte indi- cant, præsentiam et prædictionem re- rum liberè ac contingentè futurarum certum ac invictum esse divinitatis ar- gumentum. Deus ipse apud Isaiam c. 41. v. 22. invidens aliarum Gentium De- os, dicebat: Aecedant et nuntient vobis
quaecumque ventura sunt... Annuntiate
quæ ventura sunt in futurum, et sciemus,
quia Dii estis vos.

155.
Prob. 2° Ex SS. Patribus. Præscientia

Dei, ait Tertulianus lib. 2. cont. Marion. c. 5. Tantos habet testes, quantos fecit Prophetas. Et in Apologet. c. 20. Idoneum testimonium divinitatis, veritas divinationis. Et S. Augustinus lib. 9. de Civ. c. 9. Confiteri esse Deum, et negare præcium futurorum, a pestissima insania est. Et infra. Qui enim non est præcius omnium futurorum, non est utique Deus.

Prob. 3° Ratione. Deus est ens perfectissimum. Ergo eius scientia debet esse perfectissima, adeoque ad omne, quod cognosci potest, debet se extendere. Atqui futura libera et contingentia sunt in genere seu ordine rerum, quæ sciri et cognosci possunt. Ergo divina menti sunt semper, et ab æternò præsentia. Deus, ait S. Aug. lib. 15. de Trin. c. 7. ita omnia cognovit, ut nec ea, quæ dicuntur præterita, ibi prætercant, nec ea, quæ dicuntur futura, quasi desint expectentur, ut veniant; sed et præterita et futura cum præsentibus sint cuncta præsentia.

Conclusio 5ta

156.

Deus certissime cognoscit futura conditionata.

Futurum conditionatum dicitur, quod futurum esset, si aliqua poneretur conditio, v. g. conversio Tyrionum, si vidissent miracula Christi, quæ quidem nec merè possibilis erat, nec etiam absolute futura, sed quæ futura fuisset, si aliqua posita fuisset conditio: futurum igitur conditionatum medium veluti locum occupat inter merè possibile, et absolute futurum.

156.
157.
num. marginalis

Flia
75

Prob. Conclusio 1° Ex Scripturis. Ea
Deus certo cognovit, quae praedicit; neque
enim falli potest divina praedictio. Atque
futura conditionata Deus praedixit. Ergo, p.
Min. Prob. 1. Reg. c. 23. à Domino praedi-
citur futura Davidis per Ceilatas prodi-
tio, si in eorum urbe remansurus fuisset:
nempe roganti, Si descendet Saul, sicut
audivit servus tuus? à Deo ipso respon-
sum est, Descendet. Roganti iterum,
Si tradent me viri Ceila, et viros, qui
sunt mecum, in manus Saul? Respon-
sum est, Tradent: quo audito responsio:
Surrexit David, et viri eius quasi sexcenti,
et egressi de Ceila, huc atque illuc vaga-
bantur inerti.

Matth. ii. v. 21. Christus praedixit
futuram Tyriorum et Sidoniorum poeni-
tentiam, si ipse apud eos eadem, quae in
Galilsa, miracula patrasset: Va tibi Cro-
zain, va tibi Bethsaida, quia si in Ty-
ro et Sydone facta essent virtutes, quae
facta sunt in vobis, olim in cilicio et cin-
re poenitentiam egissent.

Sap. 4. v. 11. De justo immatura
morte sublato dicitur: Raptus est ne ma-
litia mutaret intellectum eius, aut ne fitio
deiperet animam illius. Ubi certe futu-
ra Justo perversio praenoscitur sub condi-
tione non implenda, si nimirum diutius
vixisset.

Prob. 2° ex SS. Patribus. S. Gre-
gorius Nyssenus, Oratione de infantibus mor-
te immatura sublatis, aperit id beneficij
locum habendum esse; Verisimile est enim,
inquit, cum, qui id quod futurum est aequè
atque praeteritum cognovit, progressum
vita infantis ad perfectionem prohibere,

ne quod vi praeiudicium malum animadversum
est, in eo, qui ita victurus fuisset, perficia-
tur, atque ei, qui ea voluntate arbitrio-
que victurus fuisset, vitii nequitiaque
materia vita fiat.

S. Cyrillus Alexandrinus, lib. i.
contra Julian. probat Boethyrii senten-
tiam, nempe Deum, qui futura novit,
alios propter pietatem adhuc juvenes vi-
ta praeripere, alios vero propter clades,
que necessario futura sunt per eos.

S. Joannes Chrysostomus, lib. i. ad
Stagirium rationem reddens, quare Deus
Adamum admissio peccato statim e pa-
radiso proturbaverit: Quo circa, inquit,
primum hominem a principio e para-
diso expulit, quia ex honore sibi pras-
tito deterior effectus esset, si post pre-
tium violatumque mandatum immo-
tus ille stabilisque durasset.

S. Augustinus, lib. de dono per-
severantiae c. 9. Nunquid possumus dicere,
ait, etiam Tyrios, et Sidonios talibus
apud se virtutibus factis credere nobisse,
aut credituros non fuisse, si fierent?
cum de ipsis Dominus attestetur, quod
aturi essent magna humilitatis poe-
nitentiam, si in eis facta essent illa
signa virtutum.

S. Gregorius, lib. 33. Moral. c. 19. ali-
as 19. observat in bonum justorum ce-
dere si aliquando vexentur. Quia, in-
quit, miram potentiam Deus praevidet, quod
si quieti ac liberi in tranquillitate per-
sisterent, tentationes ferre adversarii
non valentes, mentis prostrati vulneri-
bus jacerent.

158
158.

Solvuntur Objectiones.

Obi. contra i. mam conclusionem.

q. n.
S. Aug. lib. 12. de
civ. c. 18.

Quidquid scientia comprehenditur, scientis
comprehensione finitur. Atqui Deus nulla
provis ratione finire potest. Ergo, p.

Resp. Dist. Maj. finitur improprie, hoc est, cognitio adequat totam
rei cognoscibilitatem, conu. finitur proprie,
hoc est, ipsi Deo finis ac meta quaedam
profigitur. neg. maj. Pariter Dist. min.
Deus non finitur, nec termino clauditur
proprie, conu. improprie, quasi perfecta
et adequata cognitione se ipsum non co-
gnoscat, neg. min.

159.

Ob. 2. do Deus se cognoscit in suis
creaturis, quas comprehendendo novit a
se dependere. Ergo in se ipso non se cognos-
cit.

Hta
76

Resp. Neg. cons. Quamvis enim
Deus quovammodo se in creaturis cognos-
cat tanquam in termino secundario, ni-
hil obstat, quin primario se ipsum in
se ipso perfectissime cognoscat.

160.

Ob. 3. tio Si Deus se ipsum co-
gnoscat cognitione comprehensiva, co-
gnoscat etiam perfectiones omnes, et
attributa, quae continent. Ergo cum ipsa
cognitio, quam habet de se ipso, sit una
ex Dei perfectionibus, necesse est, ut
eam quoque cognoscat. Et rursus, cum
cognitio, per quam cognoscit cognitio-
nem sui comprehensivam, sit aliqua
Dei perfectio, debet illam pariter cognos-
cere, et sic erit progressus in infinitum
in admittendis cognitionum cognitio-
nibus supra se ipsas reflexis.

Resp. Cogn
in se ipso
et se ipsum
ita representat
se ipsum refle
necesse e
reflexiones inte
una unica refle
utroque infin
ita se ipsum
representat
nem perfectam
et. unum y
Ob. 4. do Am
hum objectu
alter ab object
Atqui nihil
tum ab ejus na
plex est. Ergo
tio, per quam
scat.
Resp. Dist
tio ad hum o
nendentali et
potest conipi
ignatur, conu.
hu probiamen
tio transcendent
et intrinseca p
ut realem distin
re refertur, et te
statur: e contra
nendentali seu p
se denominatio

Resp. Cognitionem Divinam 159.

cum sit infinite perfecta, atque distincte representet quidquid perfectionis est in Deo, et se ipsam, et reliqua Dei attributa representare; atque hoc modo esse supra se ipsam reflexam: neque tamen propterea necesse est, admittere infinitas reflexiones inter se virtualiter distinctas, cum unica reflexio sufficiat, per quam, utpote infinitam, intellectus divina, ita se ipsam cum ceteris Dei attributis representet, ut cognoscat se esse visionem perfectam divinarum perfectionum, et suimet ipsius.

Ob. 4to Omnis Scientia est relativa ad suum objectum. Ergo distinguitur realiter ab objecto, circa quod versatur. Atqui nihil est in Deo realiter distinctum ab eius natura, quia Deus summe simplex est. Ergo non datur in Deo cognitio, per quam se ipsum perfecte cognoscat.

Resp. Dist. Maj. Scientia est relativa ad suum objectum relatione transcendentali et essentiali sine qua non potest concipi, nisi eius objectum concipiatur, conc. Relatione accidentali seu predicamentali, neg. maj. Relatio transcendentalis, cum essentialis sit, et intrinseca fundamento, non arguit realem distinctionem inter rem, que refertur, et terminum ad quem refertur: e contra contingit in relatione accidentali seu predicamentali, que cum sit denominatio partim intrinseca, par-

* Res qua refertur dicitur subjectum

160. tim extrinseca fundamentò, cui convenit,
necesse est, ut includat terminum realiter
à fundamentò distinctum. Nam si termi-
nus esset realiter idem cum fundamentò,
relatio consequenter foret adæquate in-
trinseca fundamentò. Vide quo de re-
latione diximus in Metaphysicâ nostrâ
part. 1. c. 2.

162. Ob. 5. to contra Conclusionem
3. tiam Non videtur Deus omnia Singula
saltem vilissima cognoscere. Ita
S. Hieronymus, in c. 1. Habacum, ubi ait:
absurdum esse ad hoc Dei deducere ma-
jestatem, ut sciat per momenta sin-
gula, quot nascentur culices, quot ve-
moriantur, p. Idem sentire videtur
S. Chrysostomus, Hom. 35. in Matth. cum
ait, Deum capillos humano more non
numerare. Ergo, p.

Resp. Neg. ant. Ad S. Hierony-
mum, dicimus, cum ~~excludere~~ non exclu-
dere à Deo perfectam rerum etiam vilissi-
marum notitiam, sed eam tantum,
qua mutationi et successioni obnoxia est,
que nimirum pro variâ rerum productio-
ne aut interitu per singula momenta
Deo accrescat. prout ait S. Aug. l. 15. de Trin.
c. 14. Hunc sensum duntaxat à S. Hiero-
nymo excludi inveniunt ipsamet illius adve-
ta verba: Deum per singula momenta
non scire, quot ~~nascentur~~ nascentur aut mo-
riantur musce. Quod autem rerum etiam
minutissimarum cognitionem, curam, et
providentiam Deo non denegaverit, de-
monstrant hæc ipsius verba ad ista Chris-
ti verba: Vestri capidi capitis omnes mu-

* Comment in c. 10.
S. Matth.

merati sunt. Immensam, inquit, Dei ^{161.}
ga homines ostendit providentiam, et ines-
fabilem signat affectum, quod nihil nos-
trum lateat Deum; et etiam parva et otio- sta
sa dicta eius sententiam non fugiant. 97

Non alia etiam est S. Chrysostomi
mens atque sententia, quam ut excludat
à Deo, non quidem simplicem rerum etiam
abjectissimarum notitiam, sed solummodo
anxiam illam, scrupulorum ac morosam
per singula momenta divisam capillo-
rum enumerationem. Quid vilius proferri-
bis, ait cit. loc. Sed tamen numquam igno-
rante Deo cipientur.

Ob. 5. to * Deus tentavit Deum Abra- ^{163.}
hamum, ut eius fidelitatem exploraret, q
unde gen. 22. v. 12. Nunc cognovi, quod
times Dominum. Et c. 18. v. 21. Descen-
dam et videbo, utrum clamorem, qui ve-
nit ad me, opere compleverint: an non ita
est, ut sciam. Ergo Deus, ante rei adven-
tum, rem ipsam certo non cognovit.

Resp. Dicit. ant. Deus tentavit
Abrahamum, ut eius fidelitatem explo-
raret, id est, notam faceret exterius, seu
declararet, conc. ut eam primum cognos-
ceret, neg. ant. Stylo Scripturae, id
Deus cognoscere, aut nescire dicitur, quod
aliis declarat, vel non declarat: quo sensu
filius hominis seu Christus nescire dicitur
ultimum Iudicii diem, non quod
illum ignoret, sed quod eum non aperiat,
ne declaret. Fidelitatem igitur Abra-
hae, cum aliis Deus notam fecit, cognosce-
re dicitur, publico scilicet coram omnibus
experimento; hanc enim jam cognoverat
Deus, cum dicebat gen. 12. v. 19. Scis, quod

162. praecepturus sit filiis suis, ut custodiant vi-
am Domini, et fiant iudicium et iustiti-
am.

Pariter dicitur Deus decernere, ut videat clamorem et scelera Sodomitarum, non quod idum ignoraret, si quidem v. 20. dixerat: clamor Sodomorum et Gomorrhæ multiplicatus est; sed ad instructionem et doctrinam nostram ita loquitur Scriptura, nempe ut innuat, debere Iudices ad exemplum Dei accuratè, et omnibus depositis prejudiciis, propius inspicere et examinare reorum crimina, nihil temerè vel precipitanter moliri in penis decernendis.

Profectò, prout alibi jam saepius ad notarium, Scriptura in his, ut et aliis passim locis, humano more et modo loquitur ut se se nobis nostrisque res intelligendi usibus accommodet. Id quippe perfectè si ve dicimus, quod experimentò comprobatur, ac oculis nostris veluti subiicitur.

164. Ob. 7. mo Ut Deus aliquid cognoscat, necesse est, ut sit illius causa efficiens aut exemplaris: non alia enim causa et ratio reddi potest, cur Deus omnes creaturas perfecte cognoscat, quam quod sit earum causa efficiens vel exemplaris. Atqui Deus modo modo est causa peccatorum. Ergo certò peccata non cognoscit.

Resp. Neg. Maj. Potest enim Deus multa cognoscere, quorum non est causa efficiens vel exemplaris. Ita cognitæ res impossibiles, quarum nec efficiens nec exemplaris causa est. Eodem modo cognoscere potest peccata, quamvis nec sit illorum causa per se efficiens, nec exemplaris; mediâ videlicet cognitione recti, ac boni, cuius est causa efficiens, et exemplaris.

Ob. 8vo Si Deus alia à se cognos-¹⁶³
ceret, ejus cognitio à rebus creatis quodam-¹⁶⁵
modo penderet, et ab ipsis veluti speciem
mutuaret; pendent enim potentia et ac-
tus ab objecto, à quo specificantur.

2°. Cognitio illa Dei foret obnoxia
mutationi, pro conditione mutabilis crea-
turae, qua cognoscitur.

3°. Indecens
videtur, ut mens prestantissima et infi-
nita occupetur circa res vilissimas. Ergo.

Resp. Neg. ant. Ad primum Si que-
rit facultatis intelligentis ab objecto de-
pendentia, merè objectiva illa est, ac
terminativa, qua ne vel minimum qui-
dem dignitati ac prestantia facultatis
derogare potest.

Ad 2um dum Deus ^{sta}
unicò et simplicissimo actu, eoque eter- 78
nò, omnia simul cognoscit et intrinetur,
totaque mutatio cadit in terminum co-
gnitionis, nempe creaturam, non in ip-
sam facultatem aut actionem cognoscentis.

Ad 3^{tium} Indecens non est, Deum
vilissima cognoscere, quasi vilis et abjec-
ta objecti cogniti conditio recideret in ipsam
facultatem cognoscentem. Neque enim
sicut inficitur Solis radius, cum loca foedissi-
ma penetrat, nec aies oculi, cum vilia
et abjecta inspicit.

Ob. 9no Contra Conclusionem 166.

4ta Scriptura, ubi loquitur de co-
gnitione rerum liberè futurarum, usur-
pat particulam fortè, forsitàn, qua du-
biam ac conjecturalem, non verò certam
omnino ac exploratam denotat rei noti-
tiam. Jerem. 26. v. 3. Noli subtrahere ver-
bum, si fortè audiant, et convertantur.

Ezech. 2. v. 8. Hoc dicit Dominus: si fortè

164. vel ipsi audiant. Christus ipse adloquens Sama-
ritanam, Joan. 4. v. 10. Si scires, ait, domum
Dei, et quis est, qui dicit tibi, Da mihi bi-
bere; tu forsitan petisses ab eo. Et c. s.
v. 46. Si crederetis Moysi, crederetis forsitan
et mihi. Ergo Deus non cognoscit om-
nia futura libera et contingentia p.

Resp. neg. ant. ad textus adduc-
tos, dicimus 1.º Scripturam, ut, quod
jam loquens inuulatum, sese nobis accom-
modet, humano plerumque modo loqui
et particulam forte, forsitan, usurpare,
ut significet rei futura eventum semper
incertum esse respectu nostri, non autem res-
pectu Dei. Ita S. Aug. in Psal. 4. 2.º

ut doceat, ex provisione rei futura humanum
non ledi arbitrium. Ita S. Hieronymus in c. 26.
Jerem.

3.º Illa dubitantis parti-
cula forte, forsitan, utitur Scriptura vel
ad designandam rei difficultatem, vel ad
invepiendam hominis malitiam et perva-
ciam. Ita S. Aug. Tract. 37. in Joan.

167. Ob. 10.º In Scriptura multa præ-
muntiantur tanquam futura, quæ tamen
re ipsa non contingere. Isaia, 38. v. 1. mors
Ezechia demuntiat futura, Dispone do-
mini tue quia morieris. Jona, 3. v. 4. præ-
muntiat futura intra spatium quadra-
ginta dierum ruina et subversio Ninivita-
rum, Adhuc quadraginta dies, et Ninive
subvertetur. Attamen nec tunc mortuus
est Ezechias, neque Ninive subversa. Ergo.

Resp. Dist. ant. Præmuntiantur
futura conditionate, con. absolute, neg.
ant. Quæ præmuntiantur futura subali-
qua conditione, eâ non posita, re ipsa non
sunt futura, quæ tamen futura fuissent,
si conditio fuisset impleta. Mors Ezechia,
e. g. futura prædicatur, non quidem abso-
lute, sed supposito, quod non immutare-

tuor ordo et cursus causarum secundarum 163.
qui mortem ejus exigebat, cum autem, Deo
volente mutatus fuerit, tunc Ezechias
mortuus non est. Pariter, Subver-
tenda predicatur Ninive, non quidem
absolute, sed conditionate, si nempe pen-
itentiam Ninivita non agerent; quam
cum egissent, subversa non fuit eorum
civitas.

Ob. ij. mo Si certa est in Deo futu- 168.
rorum contingentium cognitio, duo gravissi-
ma incommoda sequuntur. Primum, futu-
ra illa non amplius liberè ac contingenter
sed necessario esse futura; quia, cum divi-
na prescientia falli non possit, necesse
est ea evenire, quae praesivit. Alterum,
inutilem omnino ac superfluum esse
humanam in rebus, tum civilibus, tum
spiritualibus curam ac sollicitudinem:
quocumque enim homo se convertat, ne-
cesse est idud fieri, quod Deus praenovit.

Resp. neg. utrumque consequens:
prescientia quippe Dei rei futura li-
bertatem non tollit, sed supponit. 1. Quia
res supponit futuras, eo ipso modo, quo
futurae sunt: liberè autem ac contingen-
ter futurae sunt. 2. Prescientia Dei
praesicè ut est nuda rei cognitio, non ma-
gis tollit rei futurae libertatem, quam
vel cognitio rei praesentis, vel memoria
rei praeteritae. Ita S. Aug. lib. 3. de libero
arbitrio c. 4. Sicut enim peritus, e. g.
medius, qui ex tali morbo talem effectum
scuturum praevidet, illum scuturum sup-
ponit, non verò facit; ita et prescientia
rei futurae, et actualis ejus cognitio, et

Nima
79

memoria rei praeteritae, rem futuram, vel praesentem vel praeteritam non facit, sed supponit. 3°. Quia, ex communi SS: Patrum effatō, non ideo res futurae sunt, quia cognoscuntur à Deo; sed ideo potius cognoscuntur, quia futurae sunt. Cum vero nonnulli à scriptoribus Ecclesiasticis asserere videntur, res ideo futuras esse, quia cognoscuntur à Deo, particula causalis quia non causam formalem aut à priori hie significat, sed argumentum duntaxat seu signum à posteriori, quia nempe Dei praesentia signum est rei futurae.

Inde facile solvitur primum, quod obiicitur, incommodum, quia Deus praesivit, necessario futurae sunt, Dist. necessitate subsequente liberam voluntatis Determinationem, conc. Necessitate antecedente, et ex ipsa Dei praesentia profluente, neg.

Ad alterum, quod opponitur, incommodum, inutilem scilicet fore humanam curam et sollicitudinem, negatur consecutio: siquidem non nisi ex supposita illa in rebus ad salutem animae pertinentibus cura et sollicitudine ex beneficio gratiae certissime à Deo cognoscitur futura hominis salus. Quapropter merito dixit Petrus: Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, et electionem faciatis.

* 2. Pet. i. v. 10.

Ob. 12mo. Quod non potest certo cognosci à Deo, quod Determinatam non habet veritatem. Sed talia sunt futura contingentia: neque enim sunt Determinata vel in se, cum non existant; vel in causis suis, utpote quae liberae sunt. Ergo, p.

167.
Resp. neg. min. Futura enim
illa Determinatam habent veritatem, tum
in praesentia Dei, tum in se ipsis, et in cau-
sis liberis, non quidem pro presenti, sed pro
futuro.

Ob. 13to Si Deus futura mala praes- 170.
civit, quare, cum potens sit, ea non impedi-
vit?

Resp. causam esse 1° Quia Deus ho-
minem liberum condidit, et sua libertati
permittit, ut sit meriti ac demeriti, pra-
mii vel supplicii capax. 2° Quia Deus
provisor est generalis, qui ex malo etiam
bonum eruere novit, atque in manifesta-
tionem gloria ac justitiae suae hominum
peccata convertit.

Ob. 14to Nonnulli ex antiquis ne- 171.
gant esse in Deo veram praesentiam.
Ita S. Aug. lib. 2. ad Simpl. q. 2. S. Greg.
Magn. lib. 20. Moral. c. 23. Boetius lib. 5.
consolat. Philos. par. 6. Ergo, p.

Resp. Dist. ant. Nonnulli ex an-
tiquis negant in Deo veram praesentiam,
quoad nomen, conc. Quoad rem nomine
significatam, neg. ant. Cum enim pra-
sientia vi nominis sit futuri scientia,
atque Deo proprie nihil futurum sit, ut
sunt omnia maxime praesentia, consequen-
ter nulla in eo proprie, et quoad nomen,
est praesentia; sed tantum scientia, quae
ad res futuras velut ad praesentes extenditur.
Ita explicat S. Aug. cit. q. 2. lib. 3. ad Simpl.

Ob. 15to contra Conclusionem 172.
stam S. Augustinus, ejusque discipuli
Ss: Prosper et Fulgentius, nullam in Deo
admittunt praesentiam, nisi rei, quae ali-
quando re ipsa futura est. Imo incidunt
graviterque reprehendunt ac damnant

168. in Belagianis et Semipelagianis praescientiam futurorum sub conditione; ut S. Aug. lib. i. de anima et ejus origine c. 12. Et lib. de praedest. Sanctorum, c. 14. S. Prosper Ep. ad S. Aug. Inter Epistolas S. Aug. 225. S. Fulgentius, lib. i. de veritate praedestinationis, c. 7. Ergo, p.

Qva
80
Resp. Ad primum Dist. ant. Non agnosunt memorati SS. Patres in Deo praescientiam rei absolute futurae, nisi si vera futura illa sit, cone. alias falleretur Dei praescientia. Rei sub conditione futurae, iterum distinguimus: unam agnosunt praescientiam ad sensum Belagianorum, et Semipelagianorum, quos refellunt, cone. ad sensum Catholicorum, neg. ant.

Itaque cum Deus res cognoscat, quales sunt, illae vero vel sint absolute futurae, vel conditionate duntaxat, si aliqua ponatur conditio; consequenter res absolute futuras, re ipsa, ut absolute futuras cognoscat; res pariter sub conditione futuras, siue conditio ponenda sit, siue non ponenda, certo etiam cognoscat: at non ad sensum hereticum Belagianorum, et Semipelagianorum, qui contendebant 1.° Scientiam conditionatorum Deo regulam et motivum esse ad gratiam concedendam iis, quos illa bene viros esse providebat; quod quidem quam falsum sit, vel imo Tyrriorum et Didoniorum exemplo demonstratur. 2.° Parvos premio vel supplicio donandos esse, non quidem propter opera bona vel mala, quae re ipsa fecissent, sed quae facturi fuissent, si ad

pleniorē aetatem servati fuissent; quod 169.
etiam absurdum est et impium: Si enim
nemo puniri potest propter crimen non-
dum patratum, multo minus propter cri-
men quod nunquam committi debet.

Ad 2um Resp. Hos SS. Patres
damnae in Pelagianis et Semipelagianis
abusum Scientiae conditionatorum, non
ipsam in se spectatam Scientiam. Variè
autem tum Pelagiani, tum Semipelagiani
Scientiā conditionatorum abutebantur.

1° Volebant Pelagiani, fundamen-
tum praedestinationis ad fidem et gloriam
esse merita purè humana, ex solis liberi
arbitrii viribus, quae Deus absolutè futu-
ra praevideus, ad fidem, et gloriam homi-
nem praedestinat. Semipelagiani vero,
etsi ad fidem et opus bonum gratiam ne-
cessariam esse faterentur; ad initium
tamen fidei, seu ad quendam pium cre-
dulitatis affectum, naturam solam et
vires liberi arbitrii sufficere contendebant.

2° Idem Semipelagiani docebant,
bonum vel malum usum gratiae, quem
Deus futurum praevidebat, causam esse
ei motivum, quo movebatur Deus, ut
gratiam his concederet, aliis vero denega-
ret.

3° Quantum spectat ad parvulos,
recurrebant ad merita vel demerita eorum,
non quo fecissent, sed quo facturi fuissent,
si diutius vixissent. Ita referunt SS. Au-
gustinus, Ep. 194. aliàs 105. ad Sixtum, n. 42.
Prosper, Ep. ad Augustinum, quae est de er-
roribus Massiliensium. Atque iste Semi-
pelagianorum abusus Augustinum eo ad-
duxit, ut scriberet, Futura, quae non sunt
futura, à Deo non praeviri. intellige ad

170. Sensum et mentem Semipelagianorum, et
ad eum finem et usum, quem illi confin-
xerant.

173. Ob. 16to Nulum futurum potest
certo à Deo cognosci ante Dei Decretum. At-
qui nulum est in Deo Decretum ~~absolutum~~
~~absolutum~~ pro re nunquam futura, inutile
scilicet ac superfluum illud foret. Ergo, p.

Resp. Dist. min. Nulum est in
Deo Decretum absolutum pro re nunquam
futura, con. nulum est Decretum con-
ditionatum, quod nempe sit pars illius con-
ditionis, sub qua res esset futura, neg. min.
E.g. cum Deus predixit futuram Tyriorum
conversionem, vidit Tyrios convertendos sub
ista conditione, si voluissent apud illos fi-
eri miracula Christi, et eam ipsis concedere
gratiam, que necessaria fuisset, ut, visis
Christi miraculis, credidissent, conversi illi
fuissent. In eo igitur Systemate, quod
nihil continet Laniori doctrina adversum
Decretum Dei, quod esset, includitur tanquam
pars conditionis, sub qua futura conditio-
nata videntur à Deo; ac consequenter ve-
ra est in rigore ista propositio, Nihil fu-
turum cognoscitur ante Decretum Dei: vel
quod est, si res absolute futura est; vel
quod fuisset, si res duntaxat futura sit
sub conditione nunquam ponenda.

Prima
L. 81.

174.

§. Tertius.
De medio, in quo Deus om-
nia cognoscit.

* Medium cognitionis illud dicitur
in quo res aliqua cognoscitur, seu quod
prius cognitum ducit in cognitionem alte-
rius.

Favile inter Theologos convenit De-
um absque ullo medio se ipsum suasque
perfectiones, per se ipsum immediate co-
gnoscere. Ratio est aperta: quia Deus sibi

* vid. inf. Exercit. Theolog.
Exercit. 5. n. 86. et seq. item
Exercit. 7. n. 116. et seq.

metipſi eſt intimè præſens, nec quid- 171.
quam in eo prius eſt ipſius eſſentia, ni-
hil quod ſit veluti cauſa cognitionis
eſſentia divina. Deinde attributa ſeu
perfectiones divina ad ipſam Dei eſſentiam
pertinent, ſine quibus conipi non po-
teſt. Ergo immediate in ſe ipſis cognos-
cuntur.

* Deum quoque in ſua eſſentia res
omnes creatas, atque etiam poſſibiles cognos-
cere inde habetur, quòd, cum divina po-
tentia ſcientia et virtus ſit infinita, re-
rum cognitionem non ab objectis ipſis,
ſed ex ipſamet Dei eſſentia deſumat.

* vid. inf. Enchir. Theolog.
Enchir. 5. n. 85. et ſeq.

Deinde Deus ſuam eſſentiam compre-
henſive cognoviſit*, prout priori S. conuſus.
ià nam 146. oſtenſum: comprehenſive
autem Dei eſſentiam cognoscere, eſt eam
cognoscere omni, quo cognosci poteſt, mo-
do, nempe tam ſecundum id, quod eſt in
ſe, quam ſecundum id omne, ad quod po-
teſt ſe extendere. Atqui ſic divinam eſſen-
tiam cognoscere, eſt in eà tanquam in
cauſa cognoscere omnes creaturas etiam
poſſibiles, cum re verà per creationem ad
eas ſe poſſit extendere.

* id eſt, ſemetipſum
cognoviſit.

Verum hæc apud Theologos ma-
gnam non patiuntur difficultatem; at
longè magis operosa videtur altera ques-
tio, quippe que jam à centum quin-
quaginta ſeptem annis*, ab anno videli-
cet 1588. quò primum in lucem prodit
Liber Ludovici Molina à Societate Jeſu
De concordia liberi arbitrii cum gratia,
hinc in e Theologorum animos mirè agita-
vit, atque dividit, ita ut hætenus ad pa-

* N. hoc exaratum fuit
an. 1745.

172. eam et concordiam neutriquam adduci potuerint; in quo scilicet medio Deus cognoscatur tum que liberè ac contingenter sunt absolute futura, tum que conditionatè duntaxat futura sunt.

173. Theologi illi, quos Thomistas à S. Thomà Aquinate Ordinis Prædicatorum alumnò, qui vulgò Theologorum Scholasticorum Princeps atque Doctor Angelicus audit, vocant; communiter docent, futura libera et contingentia ordinis naturalis à Deo cognosci, tum in existentia illorum cum Divinà æternitate, tum in Decreto absoluto physice prædeterminante. Quæ verò prædeterminatione sunt ordinis supernaturalis, in Decreto absoluto, et gratiâ per se efficaci certò et infalibilerè determinante voluntatem ad bene agendum; quorum necessitatem cum illi repetant ex Supremo Dei erga res omnes Dominio, ac perfectâ creaturæ à Creatore dependentiâ, consequenter tum Decretum absolutum, tum gratiam ex se efficacem exigunt in ipso etiam naturæ innocentis statu.

176. Theologi verò illi, quos Jansenistas, à Jansenio Iprensensi Episcopo, nuncupant, cum vim et efficaciam gratiæ in presenti statu reponant in Delectatione celesti relative superiori ac victrice, id est, quæ gradibus superior est, quàm Delectatio terrestri opposita concupiscentiæ, consequenter in huiusmodi gratiâ et Decreto absoluto eam conferendi, futura libera supernaturalis ordinis certò à Deo cognosci asseverant. In duobus autem à Thomistis hæc differunt, 1º. Gratiam ex se efficacem ac decreta physice præmoventia pro solo naturæ lapsæ ac corruptæ statu admittunt,

* vide ea quæ de prædeterminatione physica disputamus in nostrâ metaphysicâ part. 2. cap. 1. §. 5.

2. 82

non vero pro Statu naturae innocentis. 2°. 173.

Thomista volunt, gratiam efficacem esse in se absolute efficacem; Janseniani vero relative duntaxat ad terrestrem concupiscentiam opposita Delectationem*.

Augustiniani autem, à S. Augustino, cuius sunt alumni, sic dicti, hanc distinctionem opus esse contendunt: 1° enim docent, futura naturalis ordinis videri in creatura voluntate, tanquam in medio. 2° Opera supernaturalia Status naturae innocentis pariter visa fuisse in eadem voluntate sub gratia versatili constituta. 3° Tandem, futura supernaturalia nostri Status videri à Deo in decretis efficacibus concedenda gratia ex se se efficacis certo ac moraliter voluntatem determinantis.

Atque hinc patet, Augustinianos circa Statum naturae innocentis idem sentire cum Molinistis, de quibus mox dicemus: circa opera supernaturalia presentis Status vero Thomistis consentiunt hoc uno excepto, quod scilicet Thomistae gratiam ex se se efficacem ac physicè determinantem agnoscant; Augustiniani vero non nisi moraliter.

* Alii Theologi Molinae discipuli, 178. et ab ipso Molinista dicti, gratiam illam ex se efficacem. sensu tum Thomistico tum Janseniano, et absoluta decreta physicè prædeterminantia repudiant, ne forte noceant humanae libertati. Consent illi, Deum circa liberas hominis actiones nihil omnino statuere ac definire, nisi prius per scientiam conditionato-

* hanc medi, in quo Deus futura libera et contingentia cognoscit, Jansenianorum exponendi rationem non probavit Ecclesia, quod huiusmodi relativa vitrix ac superior Delectatio libertati humanae nocere videatur; certum quippe est, huiusmodi Delectationem necessario ad suas partes trahere voluntatem humanam, quemadmodum pondus quatuor librarum necessario vincit et ad se trahit pondus duarum duntaxat, ubi ambo bilancem occupant; verum de hoc fusius in Tract. de gratia agemus.

^a vid. inf. Exercit. Theolog. Exercit. 7. n. 116. et seq.

174 rum, seu mercedem, de qua inferius, cognoverit, quid homo facturus sit, si in his, vel illis circumstantiis collocetur, si haec vel illa gratia ipsi conferatur: non quod existiment, praevidum illum sub conditione talis gratiae voluntatis consensum Deo causam esse ac motivum gratiam illam conferendi; enimvero Semipelagianorum error hic fuit: sed ut nostris concipiendi modo Deus dirigatur in suis decretis absolutis formandis, ac salva remaneat sub efficaci Dei motione humana libertas.

Hujus Sententiae patroni agnoscunt, 1° gratiam efficacem in ratione doni ac beneficii; scilicet doni cujusdam ac beneficii singularis loco haberi debere, quod ex multis congruis auxiliis, quae Deus habet in sua potestate, ista potius seligat ac largiatur, cum quibus hominem consensurum praevidet. 2° gratiam efficacem esse ex se in actu primo, id est, ex se habere, non vero ab humana voluntate vim omnem suam movendi, excitandi, alliciendi voluntatem ad bonum; non tamen efficacem in actu secundo, nisi accedente consensu voluntatis, quo etiam accedente vis omnis et efficacia ipsi gratiae prevenienti, excitanti, adjuvanti, et concomitanti tribuenda est, non humana voluntati, quae quidem ad opus bonum simul cum gratia ista concurret, et cooperatur, ut tamen prima partes gratiae semper tribuenda sint: Non ego, dicebat Apostolus, sed gratia Dei meum.

179. Quapropter totus hujusmodi famosa controversia cardo in eo verti videtur, (utrum nempe gratia, per quam voluntas

383

humana bonum operatur, Debeat certo et 175.
invictè promovere seu prædeterminare phy-
sicè vel moraliter voluntatem ad bene agen-
dum; an verò satis sit, si preveniat, comi-
tetur, concurrat, ac simul operetur cum
voluntate. En quò tandem reudat gran-
dis illa et operosa controversiarum moles,
quæ, ut jam diximus, à Paulo et amplius
Theologos nostros tam durè exarcent et
etiam ad convitium usque et injuriam,
quin tamen certi aliquid et stabili, cui
tutò inniti possimus, hætenus protulerint;
tot tantisque scilicet difficultatibus in-
volvuta est hæc questio.

Certè S. Augustino adeò obscura et 180.
explicata difficilis visa fuit hæc questio,
quæ nempe circa modum seu medium,
quo Deus omnia cognoscit, versatur, ut
nihil circa eam definire ausus sit. Non
audemus dicere, ait, quomodo novit Deus? * In Plat. 49.
Ne fortè hoc à me, fratres, expectetis, ut ex-
plitem vobis, quomodo cognoscit Deus: hoc
solum dico, non sic cognoscit, ut homo,
non sic cognoscit, ut Angelus; et quo-
modo cognoscit, dicere non audeo, quo-
niam et scire non possum.

Id ipsum sane hætenus Ecclesia 181.
visum est, ut quæ nihil adhuc super
hæc questione definierit; quæ silentia,
et nos meritò silere debemus. Igitur
nobis satis est, hæc varias variorum Theo-
logorum hæc de re sententias et opinio-
nes, modosque, quibus suam quique
exponunt, retulisse. Deum illa
humanâ libertate seu liberò arbitrio
omnia futura contingentia cognoscere,

176. Scriptura, Patres, Ecclesia, ratioque ipsa
suadent ac declarant; hinc nobis haren-
dum, neque aviosius investigandum,
quibus id faciat mediis, quod eum nos
latere voluisse vel tanta hac de re sen-
tentiarum et opinionum varietas, et quod
caput est, Ecclesia silentium illud probant.
S. Quastus.

182.

An Scientia Dei sit causa
rerum.

Theologi generationem duplicem in
Deo distinguunt Scientiam, Simpliis in-
telligentia videlicet, et visionis: per illam
Deus res ut mere possibles, per hanc res
ut aliquando futuras cognoscit. His ad-
dunt aliqui tertiam, quam conditiona-
torum Scientiam nuncupant, alio nomi-
ne eam mediam dicunt, quod velut media
sit inter Scientiam simpliis intelligen-
tia, et Scientiam visionis, atque priorem
immediate sequatur, omnique Dei abso-
lutum et efficax decretum antecedit, prout
jam in Metaphysica nostra exposuimus, part.
2. c. 1. S. 4. pag. atque etiam fusius S. se-
quenti explicabimus.

Porro Scientia Dei diu potest
causa rerum vel directiva, quando sili-
cet dirigit operantem ad opus, quemadmo-
dum ars, quae est in mente artificis, illum
dirigit ad artefactum, ostendendo ipsi et
finem, et media; vel efficiens, quando
siliet influat per veram causalitatem
in ipsum opus. Porro certum est, Scien-
tiam Dei nullatenus causam esse peccato-
rum.

Disputant Theologi inter se,
quoniam Dei Scientia rerum causa diu se-
beat, an Scientia simpliis intelligentia,

an media, an visionis, vel hac utraque: ^{177.}
sit.

Conclusio

183.

Nec scientia visionis: nec scientia media, si qua datur, sed sola scientia simplicis intelligentia est causa rerum.

Prob. 1^a pars 1° ex hac communi SS: Patrum sententia, nimirum non ideo res esse futuras, quia cognoscuntur à Deo; sed potius ideo cognosci, quia futurae sunt.

Non est, inquit S. Justinus, seu auctor questionum ad Orthodoxos apud ipsum q. 58.

praescientia causa ejus, quod futurum est: sed id, quod futurum est, est causa praesentis. Idcirco non Christus causa est proditionis Iudae: verum proditio est causa Domini praescientiae.

Origenes, in c. 8. Epist. ad Rom. Non propterea, inquit, scit aliquid quia id sit Deus futurum; sed quia futurum est, scitur à Deo antequam fiat.

S. Hieronymus in c. 26. Jerem. Non, inquit, ex eo quod Deus scit futurum aliquid, idcirco futurum est: sed quia futurum est, Deus novit quasi praesens futurorum.

Ergo his horum et aliorum SS: Patrum locis, quae brevitatis gratia praetermittimus, scientia visionis praesupponit res futuras, adeoque eas non facit, nec proinde earum causa esse potest. Unde

Prob. 2°. Ratione 1° quod praesupponit res futuras non potest esse earum causa, cum essentialiter sit causa, ut sit prior suo effectui. Atqui scientia visionis praesupponit res futuras; et quidem 1° praesupponit futuras res necessarias, quia praesupponit decretum absolutum, quo futurae

4. 84

178. Decernuntur: est enim eò Decretò posterior,
cum illud sit medium, in quo futura necessa-
ria à Deo videntur. 2°. Scientia visio-
nis præsupponit quoque, saltem respectu
naturæ lapsæ, futuros actus liberos ordinis
Supernaturalis: cum actus illi futuri sint ex
Decretò absoluto, quod Deus ab æternò tulit
de iis ut futuris; unde illud Decretum est
medium, in quo à Deo sciuntur; medium
verò prius est cognitione, quam ~~mediorum~~,
objectum, cuius est medium. p. Ergo, p.

Prob. 2°. Quia vix stare ac con-
ciliari potest veata libertas cum eà Scien-
tiã, quæ virtute Decreti absoluti et an-
tecedentis causa est futura actionis. Ne-
cesse quippe est, necessitate non tantum
consequente et hypotheticã, sed absolutã
et antecedente illa fieri, quæ Deus abso-
lutã suã voluntate fieri Decernit: neque
verò alio magis efficaci momentò oppor-
tunè usi fuere SS. Patres ad conciliandam
humanam libertatem cum Divinã præscien-
tiã, quàm quòd non idèò res sunt futu-
ræ, quia præsciuntur à Deo, sed potius
idèò præsciuntur, quia futurae sunt.

Prob. altera pars usdem, quibus
prior probata est, argumentis. Nam iuxta
Scientiã mediã Defensores futura sub con-
ditione præcedunt Dei cognitionem abso-
lutumque ejus Decretum: per eam quippe,
ut ajunt, Deus videt, ad quid voluntas
se se ex innatã suã libertate determina-
tura sit, si in his aut illis circumstantiis
à Deo ponatur.

Prob. 3ta pars conclusionis. So-
la Scientiã simplicis intelligentiã præce-
dit res futuras: sola in eas influunt per mo-
dum providentiæ seu directionis, et artis seu

179
operationis; prudentia quidem, inducens
Dei voluntatem, ut hoc vel idud operari ve-
lit; artis vero, ostendens post Determinatio-
nem voluntatis, modum, quo res facienda
sunt.

Solvuntur Objectiones, 184.

Ob. 1°. S. Augustinus lib. 13. Confess.
c. ult. Disertè aperit creaturas idè esse,
quia cognoscuntur à Deo. Nos, inquit, ista
qua fecisti videmus, quia sunt. Tu autem,
quia vides ea, sunt. Eadem quoque
videtur esse mens S. Gregorii Magni lib. 20.
Moral. c. 32. Quaecumque sunt, inquit, non
in aeternitate ejus idè videntur, quia sunt;
sed sunt, quia videntur. Ergo Scientia
visionis, dumtaxat est causa rerum.

Resp. neg. cons. ad Patrum tex-
tus dicimus, 1°. Sensu illativo, non autem
causali S. Patres dixere, res idè esse, quia
videntur à Deo: quippe si videntur, ne-
cessaria est ista illatio, ergo sunt; falsi
enim non potest divina praesentia.

2°. Haec testimonia intelligi rectè pos-
sunt de illà Scientià, qua Deus solus res ali-
quas operatur, non de actionibus liberis,
qua cooperante creaturâ produuntur.

3°. Denique, cum aliqui Patres affirmant,
res idè esse, quia videntur à Deo, intelli-
gendi sunt, non de Scientia visionis, sed
de illà, qua dicitur simplicis intelligentiae,
qua procedit decretum, cujus directiva est.
Unde hoc modo distingui potest antecedens
propositio prolata objectionis S. Augusti-
ni et Gregorii creaturas idè esse aperunt,
quia videntur seu cognoscuntur à Deo Scien-
tiâ simplicis intelligentiae, cons. Scientiâ
visionis, neg. ant.

9. 5. 85

180.
185.

Ob. 2° Scientia simplicis intelligentia est merè speculative, tota nimirum occupatur in contemplandâ rerum possibilitate. Atqui, ut patet, habitus merè speculativus non est causa efficiens rerum. Ergo, p.

Resp. Dist. Maj. Scientia simplicis intelligentia non applicata per actum divina voluntatis est merè speculative, con. applicata per actum voluntatis! neg. maj. p.

Tria in Deo rationis instantia velut seu momenta sunt distinguenda. In primò Deus habet ideas rerum omnium possibilium; in alterò se se determinat ad produendum e.g. hominem juxta ideam hominis, quam in primò instanti in mente gerebat; in tertio denique videt hominem existentem: in priori ex his instantibus Scientia simplicis intelligentia est merè speculative, at in alterò est practica, quia dirigit Deum ut se determinet ad hominis productionem, et ad eam concurrit per modum causa exemplaris.

186.

Ob. 3° Ea Scientia non potest esse causa rei future, quæ rem non cognoscit ut futuram vel existentem. Atqui Scientia simplicis intelligentia non cognoscit res ut futuras vel existentes, quòd proprium est Scientie visionis, sed ut possibile, duntaxat; Ergo, p.

Resp. Dist. maj. Ea Scientia p. quæ rem non cognoscit ut futuram p, nec ideam, ad quam fieri debet, con. quæ rem non cognoscit ut futuram, et tamen ideam cognoscit, ad quam res illa fieri debet, neg. maj. Pariter Dist. min. Atqui Scientia simplicis intelligentia non cognoscit res ut futuras vel existentes, cognoscit

tamen ideam, ad quam ipsa fieri debent,^{181.}
con. min. Et non cognoscat ideam illam,
neg. min. Ars in artifice non cognos-
cit ipsum opus, quod artifex operari vo-
luerit, sed cognoscat ideam ad quam ex
suppositione, quod fiat, exigi debet; ea
tamen ars est causa operis: ergo pariter
Scientia simplicis intelligentiae idem est
causa rerum futurarum, quod cognoscat
ideam, ad quam futura, si fiant, exigi
debent.

S. Quintus
De Variâ Scientia Dei

187.

Divisione

Quamvis unica sit eaque simpli-
sissima, quantum ad entitatem, Dei Scien-
tia; pro varietate tamen objectorum
multiplex distingui solet à Theologis.

1.º alia necessaria dicitur, seu natura-
lis, quae versatur circa Deum ipsum et
res possibiles; alia vero libera, quae habet
pro objecto creaturas.

2.º alia dicitur
speculativa, quae nihil operatur cir-
ca objectum suum; alia vero practica,
quae operatur.

3.º alia approbatio-
nis, quae innotetur et probat quae bona
sunt; alia improbationis; quae impro-
bat, quae non faciunt, peccata sibi et.

4.º alia dicitur simplicis intelli-
gentiae, quae, ut S. precedenti dicitur, cir-
ca res possibiles; alia visionis; quae circa
res existentes, vel aliquando futuras ocu-
patur.

* Nonnulli Theologi tertium quor-
dam membrum divisionis, interserunt,

6. 86
* vid. inf. Caenit. Theol.
Caenit. 7. a. 116. et seq.

182 quod vocant Scientiam mediam, seu conditio-
natorum, eo quod illa Scientia species sit
media inter Scientiam simplicis intelligen-
tia, et visionis, nec non versetur circa ob-
jectum, quod nec mere possibile est, nec
absolute futurum, sed quod futurum
esset, si aliqua poneretur conditio.

Ergo Scientia media est Scientia
conditionatorum independens ab om-
ni Decreto Dei absolute et efficaci, eo que
anterior: media, ut dictum, nuncupa-
tur, eo quod medium quemdam locum
teneat inter Scientiam simplicis intelli-
gentia et visionis, ejusque objectum
medium sit inter objectum Scientia utri-
usque; quia neque mere est possibile
neque absolute futurum p.

Non hic queritur, utrum illa Sci-
entia media distinguenda sit, vel revo-
canda ad Scientiam simplicis intelligen-
tia, aut visionis. Profecto enim, prout
jam in *Metaphysica* nostra advertimus,*
vel conditio, quam includit Scientia me-
dia, mere possibilis est, vel aliquando po-
nenda: Si mere possibilis, Scientia illa
revocatur ad Scientiam simplicis intelli-
gentia, nec ab ea distinguitur; si vero
conditio aliquando futura est, revocatur
ad Scientiam visionis.

Totus ergo controversia status
unice respicit usum ac necessitatem Sci-
entia media; utrum scilicet Deus in
suis Decretis absolutis formandis per illam
dirigatur, nec absolute hoc Decreto quin-
quam circa liberas hominis actiones prius
decernat, quam per illam mediam Scien-

9.
* part. 2. c. 5.

tiam exploraverit, ac certo cognoverit, quid ¹⁸³
homo facturus sit ista vel alia posita condi-
tione, in his vel illis circumstantiis consti-
tutus.

En questionis Status, cujus occasio-
ne vel ab ipso anno 1588. quo primum in lu-
cem prodit liber Ludovici ~~Molina~~ Molina
è Societate Jesu, De concordia liberi arbi-
trii cum gratia, in quo Scientiam illam ad-
struit, tanta exarsit discordia inter Patres
Dominicanos ex unâ parte, et Patres Socie-
tatis Jesu ex alterâ, ut ad eam, si fieri pos-
set, sapiendam habita fuerint celeberrimi-
mo illo De auxiliis Congregationes coram
SS. Pontificibus Clemente VIII. ab anno
1598. usque ad ann. 1605. quo extremum
diem clausit, et Paulo V. a die 20. Septemb.
ann. 1605. usque ad diem 28. Augusti anni
1607. quo tandem finis impositus fuit
illis Congregationibus, et triduo post ex
mandato Pauli V. partes litigantes di-
missæ, ac intra religiose modestiæ fines
se continere iussæ sunt, ne ve pars una
alteri erroris notam ullam inureret se-
verè inhibitorium ipsi fuit, nullo à S. Se-
de latò eam in rem iudicio.

In duas ergò partes hû Schola divi - 188
ditur. Prima est Thomistarum, et eorum,
qui se Augustinianos dicunt, qui cum gra-
tia per se, et ab intrinsecò efficaci, ac de-
cretorum Dei absolutorum necessitatem rigi-
dè tueantur, inutilem omninò existimant
Scientiam mediam, utpotè sine qua Deus
certissime cognosuit in suis absolutis Decre-
tis, ac virtute efficaci huc gratia, quid ho-
mo facturus sit, si hæc gratia ipsi concedatur.

184.

Secunda Sententia est eorum, qui
timent pro libertate, si quid Deus circa li-
beras hominis actiones absolutò suo Decretò
prius decernat, quam per Scientiam illam
conditionatorum exploraverit, quò se incli-
natura sit voluntas, si hæc vel illa gratia
ipfi conferatur. Hoc enim duplex assigna-
tur hujus Scientiæ officium, 1º ut
Deum dirigat in suis Decretis absolutis for-
mandis. 2º ut explicetur quomodo
salva et integra remaneat humana liber-
tas cum Decretis Dei absolutis et gratiã
per se efficaci.

189.

Quinam autem harum bina-
rum contrariarum opinionum veritas
patrocinetur, hæc tamen remanet iner-
tum, prolatis utrimque validis et plausi-
bilibus argumentis, Super quibus cum
usque hæc Ecclesia nihil definit, ve-
rum eadem in sua utrimque probabi-
litate reliquerit, nec nos quidquam de-
finimus, aut probatis hinc unius partis ar-
gumentis, idine alterius momenta rejici-
mus velut improbabilia, verum contra,
quantum possunt, ea valere jubemus,
sine ullã illorum soliditate, disquisi-
tione. Profectò Sacra Scriptura, Ss:
Patres, ipsaque Ecclesia nobis præclara
subministrant argumenta, quibus et Dei
supremam in hominum voluntates po-
testatem, et horum liberum arbitrium
tueamur; hæc nobis sufficere arbitramur,
nec opus esse investigare, an hæc interpo-
sitã eã, quæ Media nuncupatur, Dei Scien-
tiã an Deus eveniant, atque quem or-
dinem, à quo veritas hujus questionis uni-
cè pendet, in suis Decretis Deus instituerit,
quem nos Patere hæc tamen voluit.

7. 87